

Eksamen

29.05.2015

NOR1211-NOR1231 Norsk hovudmål/hovedmål
NOR1218-NOR1238 Norsk for elever med samisk som andrespråk
Elevar og privatistar / Elever og privatister

Nynorsk

Eksamensinformasjon

Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timar.
Hjelpemiddel	Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå Internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon. For norsk, samisk og framandspråka er heller ikkje omsetjingsprogram tillatne.
Bruk av kjelder	Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid førast opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei. Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrifter eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Vedlegg	Donne, John: «Intet menneske er en øy», sitert i Ernest Hemingway: <i>Klokkene ringer for deg</i> , Gyldendal 2007. Omsett av Dag Heyerdahl Larsen Osland, Erna: «Mikke Mus», <i>Nær nok</i> , Det norske Samlaget 2004 Plan Norge: «Barnebrud», kampanjemagasin, <i>Dagbladet</i> 20.09.2014 <i>Soga om Gisle Sursson</i> , Landslaget for Norskundervisning (LNU) 2003. Omsett til norsk av Jan Ragnar Hagland. Utdrag, språkleg tilrettelagd Vesaas, Tarjei: «Kvart menneske er ei øy», <i>Ordene. Bro eller stengsel</i> , Den norske P.E.N. Klubb 1964. Utdrag Øverland, Arnulf: «Fri sprogutvikling», <i>Sprog og usprog</i> , Riksmålsforlaget 1967
Andre opplysningar	Du skal svare på oppgåva i del A. I del B er det fire oppgåver. Du skal svare på éi av dei. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstorleik 12.
Informasjon om vurderinga	Sjå vurderingsrettleiinga med kjenneteikn på måloppnåing til sentralt gitt skriftleg eksamen. Vurderingsrettleiinga ligg på nettsidene til Utdanningsdirektoratet. Kommentrane til kvar oppgåve utfyller dei generelle kjenneteikna.

Nynorsk

Du skal svare på oppgåva i del A og på éi av oppgåvene i del B. Legg merke til at det står ein kommentar under kvar oppgåveinstruks. Kommentaren vil vere til hjelp for å løyse oppgåva.

Del A Kortsvarsoppgåve

Svaret bør ikkje vere på meir enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- Utdrag frå *Soga om Gisle Sursson*, side 8

Skriv ein informativ tekst der du forklarar kvifor den vedlagde teksten er typisk for sagalitteraturen. Bruk konkrete eksempel frå tekstvedlegget.

Kommentar:

Du skal vise gjennom eksempel at du har kunnskap om form og innhald i norrøn litteratur. Bruk relevant fagspråk.

Del B Langsvarsoppgåve

Skriv nummeret på den oppgåva du vel, og lag overskrift sjølv.

Oppgåve 1

Vedlegg:

- Arnulf Øverland: «Fri sprogutvikling», side 10–11

Arnulf Øverland hadde ein sentral posisjon i språkdebatten på midten av 1900-talet. Den vedlagde teksten er eit innlegg i debatten om samnorsk.

Gjer greie for nokre av synspunkta i teksten, og forklar kort den språkhistoriske samanhengen. Drøft deretter denne påstanden frå teksten: «Sprogutviklingen er en naturlig prosess. Den lar seg hverken hindre eller påskynde.»

Kommentar:

Oppgåva er todelt. Du skal vise at du forstår teksten til Øverland og har kunnskapar om språkdebatten på hans tid. I den siste delen skal du vise at du har kunnskapar om språkutvikling. Du kan trekkje inn eksempel du kjenner til frå både fortid og notid.

Oppgåve 2, 3 og 4 står på neste side.

Oppgåve 2

Vedlegg:

- Tarjei Vesaas: «Kvart menneske er ei øy», side 9
- John Donne: «Intet menneske er en øy», side 9

Ta utgangspunkt i dei to tekstvedlegga, og skriv ein kreativ tekst der du reflekterer over tematikken i tekstane. Lag overskrift sjølv.

Kommentar:

Denne oppgåva opnar for ulike løysingar, men det skal kome tydeleg fram i svaret ditt at du tek utgangspunkt i vedlegga. Du kan vise kreativitet gjennom dei innfallsvinklane og perspektiva du vel, og gjennom bruken av språklege verkemiddel.

Oppgåve 3

Vedlegg:

- Erna Osland: «Mikke Mus», side 12–13

Tolk novella.

Kommentar:

Du skal skrive om både form og innhald. Du skal gjere greie for verkemidla og den funksjonen dei har, og grunngi dine eigne tankar om teksten. Bruk relevant fagspråk.

Oppgåve 4

Vedlegg:

- «Barnebrud», side 14–15

Denne samansette teksten er dei tre første sidene av eit kampanjemagasin frå bistandsorganisasjonen Plan Norge. Magasinet blei sendt i posten til medlemmene av organisasjonen og var vedlegg i Dagbladet 20.09.2014.

Analyser utdraget. Bruk omgrep frå retorikken. Vurder til slutt kor godt du meiner kampanjen fungerer etter formålet.

Kommentar:

Oppgåva er todelt. I den første delen skal du analysere både tekstar og bilete og samspelet mellom dei. I den andre delen skal du grunngi vurderingane dine og bruke konkrete eksempel frå teksten.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timer.
Hjelpemidler	Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.
Bruk av kilder	Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal de alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem. Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrifter eller sitater fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.
Vedlegg	Donne, John: «Intet menneske er en øy», gjengitt i Ernest Hemingway: <i>Klokkene ringer for deg</i> , Gyldendal 2007. Oversatt av Dag Heyerdahl Larsen Osland, Erna: «Mikke Mus», <i>Nær nok</i> , Det norske Samlaget 2004 Plan Norge: «Barnebrud», kampanjemagasin, <i>Dagbladet</i> 20.09.2014 <i>Soga om Gisle Sursson</i> , Landslaget for Norskundervisning (LNU) 2003. Oversatt til norsk av Jan Ragnar Hagland. Utdrag, språklig tilrettelagt Vesaas, Tarjei: «Kvart menneske er ei øy», <i>Ordene. Bro eller stengsel</i> , Den norske P.E.N. Klubb 1964. Utdrag Øverland, Arnulf: «Fri sprogutvikling», <i>Sprog og usprog</i> , Riksmålsforlaget 1967
Andre opplysninger	Du skal svare på oppgaven i del A. I del B er det fire oppgaver. Du skal svare på én av dem. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstørrelse 12.
Informasjon om vurderingen	Se vurderingsveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse til sentralt gitt skriftlig eksamen. Vurderingsveiledningen ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider. Kommentarene til hver oppgave utfyller de generelle kjennetegnene.

Bokmål

Du skal svare på oppgaven i del A og på én av oppgavene i del B. Legg merke til at det står en kommentar under hver oppgaveinstruks. Kommentaren vil være til hjelp for å løse oppgaven.

Del A Kortsvarsoppgave

Svaret bør ikke være på mer enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- Utdrag fra *Soga om Gisle Sursson*, side 8

Skriv en informativ tekst der du forklarer hvorfor den vedlagte teksten er typisk for sagalitteraturen. Bruk konkrete eksempler fra tekstvedlegget.

Kommentar:

Du skal vise gjennom eksempler at du har kunnskap om form og innhold i norrøn litteratur. Bruk relevant fagspråk.

Del B Langsvarsoppgave

Skriv nummeret på den oppgaven du velger, og lag overskrift selv.

Oppgave 1

Vedlegg:

- Arnulf Øverland: «Fri sprogutvikling», side 10–11

Arnulf Øverland hadde en sentral posisjon i språkdebatten på midten av 1900-tallet. Den vedlagte teksten er et innlegg i debatten om samnorsk.

Gjør greie for noen av synspunktene i teksten, og forklar kort den språkhistoriske sammenhengen. Drøft deretter denne påstanden fra teksten: «Sprogutviklingen er en naturlig prosess. Den lar seg hverken hindre eller påskynde.»

Kommentar:

Oppgaven er todelt. Du skal vise at du forstår Øverlands tekst og har kunnskaper om språkdebatten på hans tid. I den siste delen skal du vise at du har kunnskaper om språkutvikling. Du kan trekke inn eksempler du kjenner til fra både fortid og nåtid.

Oppgave 2

Vedlegg:

- Tarjei Vesaas: «Kvart menneske er ei øy», side 9
- John Donne: «Intet menneske er en øy», side 9

Ta utgangspunkt i de to tekstvedleggene, og skriv en kreativ tekst der du reflekterer over tematikken i tekstene. Lag overskrift selv.

Kommentar:

Denne oppgaven åpner for ulike løsninger, men det skal komme tydelig fram i svaret ditt at du tar utgangspunkt i vedleggene. Du kan vise kreativitet gjennom de innfallsvinklene og perspektivene du velger, og gjennom bruken av språklige virkemidler.

Oppgave 3

Vedlegg:

- Erna Osland: «Mikke Mus», side 12–13

Tolk novella.

Kommentar:

Du skal skrive om både form og innhold. Du skal gjøre greie for virkemidlene og den funksjonen de har, og begrunne dine egne tanker om teksten. Bruk relevant fagspråk.

Oppgave 4

Vedlegg:

- «Barnebrud», side 14–15

Denne sammensatte teksten er de tre første sidene av et kampanjemagasin fra bistandsorganisasjonen Plan Norge. Magasinet ble sendt i posten til medlemmene av organisasjonen og var vedlegg i Dagbladet 20.09.2014.

Analyser utdraget. Bruk begreper fra retorikken. Vurder til slutt hvor godt du mener kampanjen fungerer etter formålet.

Kommentar

Oppgaven er todelt. I den første delen skal du analysere både tekster og bilder og samspillet mellom dem. I den andre delen skal du begrunne vurderingene dine og bruke konkrete eksempler fra teksten.

Soga om Gisle Sursson

Handlinga går føre seg på Island på 900-talet. Gisle er lyst fredlaus på grunn av drap. Øyolv Grå er ein mann som har tatt på seg å hemne drapet mot betaling, og i dette utdraget har han funne gøymestaden til Gisle og gått til angrep saman med 14 menn.

Ein mann som heitte Svein, var det så som først gjekk mot Gisle. Gisle hogg til han og kløyvde han ned til akslene og slengde han utfor berghammaren. No kom dei i tvil om drapa til denne mannen i det heile skulle ta slutt. Gisle sa då til Øyolv: «Det er mitt ønske at dei tre hundre i sølv som du har teke imot for hovudet mitt, skal du ha kjøpt i dyraste laget, eg vil òg at du kjem til å ønskje at du hadde lagt til endå tre hundre i sølv for at vi aldri hadde møtttest. No får du svivørnad for mannskapstapet du lir.»

Då rådslo dei seg med kvarandre, men ville ikkje for alt i livet gi opp. Dei søkte då inn på han frå to kantar. Øyolv gjekk fremst med to mann, den eine heitte Tore, den andre Tord, frendane til Øyolv. Det var hardhausar av verste slag. Angrepet vart både hardt og kvast, og dei greidde å få nokre sår på han med spydstikk. Men han forsvarte seg med stort mot og djervskap. Dei fekk så drygt med stein og svære hogg frå han, at ingen var usåra som søkte imot han, for Gisle hogg aldri i miss.

No gjekk Øyolv og mannskapet hans hardt på. Dei såg at det stod om æra deira og vørnaden. Dei la då til han med spyda så innvolane hans fall ut, men han sveipte innvolane og skjorta inn til seg og batt om nedantil med reipet. Då sa Gisle at dei skulle stogge litt, «de vil no få den enden på saka som de ønskte.» Han kvad då ei vise:

*Kvinna, som lys og lett
liver hugen min opp,
stolt få høyra skal
om staute venen sin.
Eg ved godt mot er,
Enda om sverdeggar
vel smidde, meg sårar.
Sverd lærte far meg å tole!*

Dette er den siste visa til Gisle, og i det same han hadde kvede denne visa, hoppa han ned frå hammaren og kjørte sverdet i hovudet på Tord, frenden til Øyolv, og kløyvde han heilt til beltestaden. Så fall Gisle ned på han og var død med det same. Dei var no alle mykje såra, mennene til Øyolv. Gisle lét livet med så mange og store sår at det tyktest reint forunderleg. Det har dei sidan sagt, at han aldri veik unna, og ikkje såg dei at det siste hogget hans var svakare enn det første. Her enda no Gisle tida si, og det er noko alle seier at han var ein utifrå djerv mann, endå om han ikkje i alle delar var ein lykkemann.

Dei drog han så ned og tok sverdet av han. Dei la over han med stein og fór ned til sjøen. Da døydde den sjette mannen nede på stranda. Øyolv tilbød Aud å fara med seg, men det ville ho ikkje. Etter dette fór så Øyolv og dei heim til Otradal, og den sjuande mannen døydde då same natta. Den åttande låg sjuk av såra i tolv månader, då fekk han òg bane. Dei andre som var såra, vart friske, men vann liten heider. Og så er sagt overalt, at aldri har nokon her vart seg med større ære, så vidt folk veit.

eggje øse opp, oppmuntre
svivørnad skam
vørnad respekt

frende slektning
tola halde ut/holde ut
Aud kona til Gisle

Kvart menneske er ei øy

Kvart menneske er ei øy, som kjent. Så det må bruer til. Uendeleg mange slags bruer. Naturleg nok har vi lært den bygningskunsten grundig.

Det finst finare bruer enn ord over til andre, men berre i den rette, sjeldne stund. Den lydause stund når alt står stille for ikkje å gå i stykke, medan den minste rørsle er ei gåve på same tid – då er ord ubrukelege. Eller når ein fingertupp langs ein arm er som springande bruer av gull.

Likevel: tusen gonger oftare er ordet bru.

Eit under av ei bru.

Tarjei Vesaas
1964

Intet menneske er en øy

Intet menneske er en Øy, hel og ubeskåren i seg selv. Hvert menneske er et stykke av Fastlandet, en del av det Hele. Om en Jordklump skylles bort av Havet, blir Europa mindre, på samme vis som en Landtunge blir det, eller som et Jordegods, tilhørende Dine Venner eller Deg selv må bli det. Hvert menneskes Død forminsker Meg, ti jeg er innesluttet i Menneskeheten. Gå derfor aldri ut for å spørre: Hvem ringer Klokkene for? Klokkene ringer for deg.

John Donne
1624

FRI SPROGUTVIKLING

Et levende sprog er i stadig vekst.

Talemålet skifter i klangpreg, i bruk av ord og former, fra den ene bygd til den annen, fra den ene generasjon til den neste.

Skriftsproget må finne former som kan bli brukbare over hele landet og bevare sin mening fra slekt til slekt.

Når hver bygd vil ha sitt eget sprog og hver generasjon et nytt, da er dette en ulykkelig ærgjerrighet.

Det er muligens «radikalt» å skifte sprog for hver gang det skiftes kirkeminister. Men dersom skriftsproget eier verdier som er verd å bevares, da skal det være konservativt.

Skriftsproget har i seg selv en konservativ tendens. Uten denne ville det gå i oppløsning. Sproghistorien kjenner mange eksempler på at denne selvbevarende tendens har ført til at sproget stivner. Talesproget er vokset videre, mens skriftsproget er blitt liggende igjen som en hellig relikvie, et dødt sprog, som bare har vært i bruk ved lærde skoler og kultiske ceremonier. For oss er denne fare ikke overhengende.

Under normale omstendigheter foregår utviklingen slik, at skriftsproget stadig opptar nye ord fra fremmede sprog eller innenlandske dialekter, eller det anerkjenner nye former fra dagligtalen, mens enkelte gamle ord og former går av bruk og visner bort.

Hos oss kjemper to sprog om herredømmet. Begge er anerkjent som offisielle norske sprog. Hitil har riksmålet vært nesten enerådende i presse, i brevveksling og i vitenskapelig litteratur. Også i skjønnlitteraturen er det dominerende. Men innenfor den offentlige administrasjon er det forsvunnet, og i skolen er det forbudt. Det er erstattet med et kunstsprog, ille sammenknotet av strebsomme skolelærere. Det kalles «bokmål»: Værsgod, her har du et «språk»!

Nasjonale og romantiske strømninger har båret nynorsken frem, og diktningen på landsmål har hatt en rik blomstring. Dette må glede alle fornuftige mennesker som føler seg hjemme i Norge og i norsk kultur og som ikke lider av partikularistisk sneversyn. Det må omsider være klart for oss alle at landsmålsdiktningen er av uvurderlig betydning for vår felles kultur, og at landsmålet i seg selv er en like uvurderlig kulturfaktor. Og det tjener ingen fornuftig hensikt å legge skjul på at den landsmålsfiendtlige politikk som har vært drevet innenfor vår leir, har vært forfeilet og skadelig. Den er nu definitivt forlatt.

En forutsetning for at vi skal kunne føre forsvarskampen for vår ukrenkelige rett til å beholde vårt eget sprog, er den at vi uavkortet innrømmer nynorsken og dem som skriver og taler landsmål samme rett.

I det politiske klokkebytte står kulturverdiene ikke høyt, og på Stortinget er vårt sprog til salgs for en spottstyver.

Men vi vil ikke rolig finne oss i at en departemental komité beslutter seg til å ta morsmålet fra våre barn og gjøre dem umælende. Dette er et så alvorlig inngrep i barnas sjeleliv at der må reises en folkebevegelse mot det. Den uunngåelige følge av at man avskaffet sproget – tankens redskap – og erstatter det med en plump imitasjon, blir et almindelig kulturelt forfall.

Sproget tilhører ikke stortingsmennene. De skal være fritatt for å forbedre det for oss.

Det er heller ikke noe meccano-leketøy for skoleboksforfattere. Og det er slett ikke noen partipolitisk sak. Vi vil hverken ha noe høyre- eller venstre- eller arbeiderparti-sprog, men et norsk sprog. Derfor er vi nødt til å skape oss et *upolitisk* organ til vern om riksmålet – et organ for *fri sprogutvikling*.

Men nu har vi to sprog i landet, og vi kan ikke holde på med det. Det er for meningsløst og for kostbart.

Tror man da det blir billigere å avskaffe et av dem – og da først og fremst det som har båret frem hovedparten av vår skapende tenkning og diktning? – Eller skal vi avskaffe dem begge, og gjøre det belgmørkt over hele landet?

Er det virkelig umulig å få våre myndigheter og våre sproglærere til å begripe at der er en sammenheng mellom sprog og kultur?

Blant forstandige fagmenn er der ingen tvil om at våre to sprog før eller senere vil smelte sammen. Det er ikke dette der er uenighet om.

Men sprogmakerne vil kjøre nynorsk og riksmål gjennom kjøttkvernen i dag, for de vil ha sproglapskaus til middag.

En mekanisk blanding av de to sprog kan nok brukes til den slags «skriv» og skjemaer som myndighetene sender ut når de vil utspre almindelig forvirring. Herunder kan man tygge i stykker blyanter og rive de fattige hårstrå ut av hodet uten at dette stimulerer tankevirksomheten. Men det levende sprog kan ikke lages. Det skaper seg selv. Det vil si, det skapes av alle som bruker det. Det skapes mens vi taler, mens vi tenker, mens vi skriver. Og det ødelegges mens vi sitter i komité. Sprogutviklingen er en naturlig prosess. Den lar seg hverken hindre eller påskynde.

«Der Führer denkt für uns,» var det noen som sa.

Det passer oss ikke. Vi vil tenke selv. På vårt eget sprog!

Først trykt i Riksmålsforbundets tidsskrift *Ordet*, 1950

til salgs for en spottstyver billig til sals / billig til salgs

Mikke Mus

Midt på natta er det han hører den. Gråten. Er det nokon som græt? Inne i huset. Inne i gangen. Inne i eit av soveromma?

Det er mørkt, berre klokka på nattbordet lyser – Mikke Mus syner tida.

2.33

2.34

2.35

Lyden blir ikkje borte.

2.39

2.40

2.41

Jo, det er einkvan som græt!

Han set seg opp i senga, går ut i gangen og bort til soverommet til mor og far.

Han står litt. Det er ikkje frå foreldra lyden kjem, det er ingen av dei som græt.

Han går vidare bortover gangen. Kvar vart det av lyden?

Han står heilt i ro, og da er den der igjen, lyden. Den kjem frå soverommet til Tomas.

Tomas – det er storebror. Han er atten. Sjølv er han åtte. Det er berre Tomas som kjører bil og er seint ute om kveldane med kjærasten sin.

Men no – no er Tomas kommen heim og ligg på rommet sitt og græt. Tomas – som er så god til å fortelje vitsar, så fæl til å kitle og så sterk at han kan hive Tore opp i lufta.

Tenk om Tore kunne bli så sterk at han kunne gå inn og løfte Tomas? Snurre han rundt så han måtte le! Eller kitle han?

Han opnar døra.

Det er mørkt, men han ser Tomas liggje der inne. Han er stille, gråtelyden er borte no.

– Tomas!

Tomas svarer ikkje.

– Tomas!

Men nei, Tomas rører seg ikkje, han pustar berre.

Fort stikk Tore handa si fram og innunder dyna, lurer den inn på magen til Tomas, vil kitle han litt.

Straks gløtter Tomas fram.

– Tore, kva gjer du? spør han som i søvne. – Gå inn og legg deg, det er midt på natta, alle skal sove no, seier han med heilt vanleg storebrorstemme.

Og så må Tore berre gå inn att til seg sjølv.

Men mens han går, og heile den lange tida før han sovnar og ligg og ser på tala i Mikke Mus-klokka, tenkjer han på lyden han hørte. Den kom frå Tomas, gjorde den ikkje det?

Dagen kjem. Og lyset med alle morgonlydane. Utan at Tore har gløymt lyden i mørkret.

Han ser på mora.

Han ser på faren.

Og på Tomas.

Ein av dei har gråte, ein av dei er redd, eller trist. Men kven av dei er det?

Det er ikkje råd å vite der dei sit rundt frukostbordet, smør brødsnivene sine og drikk gloheit kaffi. Det er ikkje godt å sjå kven som har gråte når alle berre tygg og tygg.

Neste natt er utan lydar. Og natta deretter. Heilt til klokka blir 4.03. Da kjem ein bil kjørande inn på tunet, Tomas sin bil. Det knirkar i ytterdøra, og litt i trappa før det blir stille igjen.

Men om morgonen er ikkje Tomas stille! Han er som før, han løftar Tore høgt opp i lufta og snurrar han rundt.

– Vesle mus, ler han og kitlar Tore så veldig at han må springe og gøyme seg.

Det går to dagar, to dagar og to netter. Den tredje natta kjem lyden igjen. Og no er Tore sikker på kvar den kjem frå. Den kjem frå Tomas, det kan ikkje vere nokon annan. Mor og far har nemleg reist bort, det er berre Tomas og Tore som er heime.

Tore blir liggjande i senga si. Det er mørkt, og Mikke Mus-klokka lyser.

2.48

2.49

2.50

Lyden vil ikkje gi seg!

Tore står opp. Han opnar døra. Utan eit knirk står han ute i gangen.

Han lyttar.

Jo, lyden er der framleis. Den er svakare, men han hører den.

Han stiltrar seg mot døra til Tomas.

Det er Tomas som græt. Tomas som har så sterke armar og så mange vitsar.

Kva er det som har hendt? Ingen får vere slemme med Tomas!

Tore opnar døra.

– Tomas?

Tore bøyer seg mot Tomas.

Med eit rykk set Tomas seg opp i senga, hiv dyna til sides og hoppar fram på golvet.

– Kom deg ut! roper han, – kom deg ut, jævla dritunge, og ikkje gå og snik på folk midt på natta!

Tore piler inn til seg sjølv, stuper opp i senga og grev seg ned under dyna.

Ja, ikkje så djupt, han er lurare enn det. Og så begynner han å gråte.

Han græt høgt.

Han græt lenge. Han tvingar seg til det. Til døra går opp og Tomas står der og spør kva som er på ferde. Han er vel ikkje redd fordi mor og far er borte?

– Er du det, vesle mus? seier Tomas og bøyer seg over han.

Da er det lett for Tore å løfte på dyna. Og vips, så er den store broren hans innunder!

Armen til Tore er varm og tynn. Nakken til Tomas er mjuk og smal. Mikke Mus-klokka lyser i mørkret. 3.31, 3.32, 3.33.

Frå/fra novellesamlinga *Nær nok*, 2004

BARNE- BRUD

ANNONSEBILAG FRA PLAN NORGE

HVER DAG STÅR
39 000 JENTER
BARNEBRUD

Barnebruder
I BANGLADESH

**UNGDOMMENE
SOM STOPPER
BARNEBRYLLUP**
Wedding Busters

LATIFA (15) FRA TANZANIA:

Ville bli barnelege
Ble barnebrud

*Slik jobber
Plan mot barne-
ekteskap*

Husker du hva du drømte om som 12-åring?

Foto: Renate Torseth

Hvor absurd er det ikke om en norsk 12-åring skulle giftes bort?

Tenk deg at du som sjetteklassing en dag ble fortalt at du aldri mer skulle gå på skolen, at du ikke lenger kunne leke med vennene dine. At du ikke lenger skulle bo sammen med familien din, men sammen med en fremmed mann som var dobbelt så gammel som deg.

Hver dag blir rundt 39 000 jenter under 18 år giftet bort. Det tilsvarer 14 millioner jenter i året, eller en vanlig norsk skoleklasse, hvert minutt. Mange av jentene er bare 12 år. Noen er enda yngre.

Jenter som blir giftet bort som barn, er oftere utsatt for vold og mishandling enn de som giftes bort etter fylte 18 år. De har også større risiko for å bli hiv-smittet enn kvinner. Barneekteskap medfører ofte at jenter blir gravide før kroppen er klar for det. Komplikasjoner i forbindelse med svangerskap og fødsel er den største dødsårsaken for tenåringsjenter mellom 15 og 19 år i en rekke land.

Med støtte fra faddere og samarbeidspartnere, arbeider Plan systematisk for å stoppe barneekteskap. Vi arbeider på landsbygda, der bryllupene faktisk skjer. Vi jobber opp mot myndighetene for å sikre at jentene har et lowverk som beskytter dem, og vi deltar i internasjonale forum for at verdens ledere skal reagere.

Lørdag 11. oktober arrangerer vi Norges første offisielle barnebryllup, med norske Thea (12) og Geir (37). På www.stoppbryllupet.no vil vi gjennom bryllupsbloggen til den fiktive personen Thea – og historier fra ekte barnebruder – sette søkelys på et overgrep millioner av jenter blir offer for hvert år.

Vi ønsker å få den norske befolkningen med oss på kravet om at verden må gjøre mer for å bekjempe barneekteskap – og at Norge bør lede an. Under bryllupet 11. oktober skal vi rope et unisont nei til barneekteskap. Er du også med på å si **#stoppbryllupet**?

“

Olaf Thommessen, generalsekretær i Plan Norge

HVER DAG STÅR 39 000 JENTER BARNEBRUD

Allerede på bryllupsnatten mister de retten til å være barn. De får ikke lenger gå på skolen og fremtidsdrømmene deres går i tusen knas. Mange av jentene blir utsatt for overgrep natt etter natt, og for en liten jentekropp er graviditet og fødsel direkte livstruende.

Det som burde være den største dagen i livet, er for mange den verste.

Bli **Jentefadder** i dag og hjelp oss i kampen for jenters rettigheter.

www.plan-norge.no | Tlf: 03123 | SMS "FADDER" til 03123

**STOPP
BRYLLUPET**

WWW.STOPPBRYLLUPET.NO
#STOPPBRYLLUPET

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
utdanningsdirektoratet.no